

Pavlus'un Seyahatlerinde Konya ve Karaman Bölgesi

Misyonerlik ve Eğitim Faaliyetleri

Dr. Mehmet BİREKUL*

Özet

Günümüzde dünyanın dört tarafına yayılmış ve en fazla mensubu bulunan Hristiyanlık, Ortadoğu'da ortaya çıkan bir din olup Batı'da gelişmiş ve evrensellik kazanmıştır. Batıya ulaşmasında ise Anadolu'nun önemi büyüktür. Bu önem ilk Hristiyan misyonerlerden olan Pavlus'un seyahatleri ile daha da açığa çıkmıştır. Pavlus'un hayatı ile ilgili bilgiler çoğunlukla mektuplarında ve özellikle Elçilerin İşleri'nde yer almakla birlikte, ona atfedilen sonraki bazı kaynaklarda abartılı da olsa birtakım bilgiler bulunmaktadır. Pavlus'un misyonerlik seyahatleri kapsamında gittiği birçok yerleşim yerleri bulunmaktadır. Bu araştırmanın amacı Pavlus'un misyonerlik faaliyetleri çerçevesinde Derbe (Kerti Höyük) ve Pisidia Antiokheiası (Yalvaç) arasında olan kentlere seyahatleridir. Bu amaç çerçevesinde bölgede yaşanan gelişmeler ve kentler kapsamlı olarak değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Pavlus, Konya, Karaman

Dr. Mehmet BİREKUL

Konya doğumludur. İlkokul, ortaokul ve liseyi Konya'da bitirdi. Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi İngilizce Öğretmenliği bölümünden mezun oldu. Çeşitli okullarda İngilizce öğretmenliği, müdür yardımcılığı, müdürlük, genel koordinatörlük ve üst düzey eğitim yöneticiliği görevlerinde bulundu. Okul müdürlerinin liderlik rollerinin eğitim öğretime etkisi tezi ile yüksek lisansını ve okullarda yenilik yönetimi tezi ile doktora çalışmasını tamamladı. Eğitim bilimleri ve yönetimi konularında ulusal ve uluslararası hakemli dergilerde hakemlik, makale ve diğer akademik çalışmalarına devam etmektedir. Halen özel bir kurumda üst düzey eğitim yöneticisi olarak görev yapmaktadır.

e-mail: mbirekul42@gmail.com

web: www.mbirekul.com

*Eğitim Lideri -Yazar

GİRİŞ

Pavlus'un hayatına dair bilgiler mektuplarında ve özellikle Elçilerin İşleri'nde yer almaktadır. Pavlus Hristiyanlığın ilk yüzyılında İsa'dan sonraki en önemli isimlerden biridir. Pavlus, "Yabancıların Havarisi" olarak adlandırılmakla birlikte asıl adının Saul olduğu belirtilmektedir (Kahraman, 2009: 12). Aydın, ise Roma vatandaşı olarak Pavlus'un, üç isim kullandığını "Saulos (Saul)", "Paulos (Paul)", "Saoul" şeklinde belirtmektedir. Ayrıca bu isimlerden Saul'u Hristiyan olmadan önce kullanıldığını, Pavlus'u ise Hristiyan olduktan sonra kullanıldığını aktarmaktadır (Aydın, 2000: 38).

Doğum tarihi noktasında İsa'dan 5-7 yıl öncesinden, İsa'dan sonra 10'a kadar değişik tarihler verilmektedir. Örneğin; Turan, kesin tarih vermemekle birlikte Pavlus'un M.S. 1-10 yıllarında Tarsus'ta doğduğunu ve Roma vatandaşı olan bir diaspora Yahudi'si olduğunu belirtmektedir (Turan, 2006: 78). Nitekim 62'de Filimon'a yazdığı mektubunun bazı bölümlerinde 55 yaşında olduğu bilgisinin bulunması, bu bakımdan dikkate değerdir. Yani onun M.S. 6-10 civarında doğduğu, 62-67 tarihleri arasında öldüğü ifade edilmektedir (Doğan, 2008: 33). Genel kanaat ise İsa'dan sonraki ilk 10 yılda olduğu şeklindedir.

Pavlus'un dünyaya geldiği ve çocukluğunu, gençliğini geçirdiği zengin ve renkli ortama sahip yer "Tarsos" günümüzdeki adıyla Tarsus şehridir. Yahudi bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelen Pavlus Tarsus'da iken Yahudi ve Roma vatandaşlığına sahipti. Bu durum O'nun ileride yapacağı misyon yolculuklarında çok yardımcı olacaktı. Pavlus'un döneminde Tarsus pagan inançlarının hakim olduğu bir kültüre sahipti (Sarıkcıoğlu, 2004: 316). Kısacası Pavlus Tarsus şehrinde pagan kültürünün içerisinde büyümüştür.

Luka'nın yazdığı iddia edilen Elçilerin İşleri'ndeki pasajlara göre Pavlus, aldığı eğitimden ve Yunan diline bu denli hâkim olmasından dolayı çok genç yaşlardan itibaren saygınlık kazanmış oldukça samimi bir dindardır. Hatta bu saygınlığının bir göstergesi olarak kendisi Yahudilerin önemli kurul ve

meclislerinde söz sahibi olabilme konumuna gelmiştir (Aydın, 2007: 87). Pavlus'un Hristiyan olmadan önce, ilk Hristiyanların cezalandırılmasında rol oynadığı bildirilmektedir. Nitekim Hristiyan bir inanan olan İstefanos'un taşlanarak öldürülmesi olayındaki kararı verenler arasında, Pavlus'un da olduğu belirtilmektedir (Elçilerin İşleri; 8: 1).

Harita 1: Pavlus'un Misyon Seyahatleri

Kaynak: (Kutsal Kitap, Türkçe Metin)

Kültürel olarak oldukça zengin bir yapıya sahip olan bir coğrafyada doğan, büyüyen ve dinsel yönden farklılığa sahip insanlarla iletişim kuran Pavlus, M.S. 34 yılında Şam yolunda geçirdiği vizyon sonrasında kendisinin, İsa Mesih tarafından “Gentilelere Elçi” olarak görevlendirildiğine kanaat getirmiştir (Witherup, 2004: 243). Farklı bir ifadeyle Şam yolundaki “vizyon” olayından sonra, Pavlus artık kendini İsa Mesih’in bir elçisi olarak kabul etmiştir (Aydın, 2007: 87). Araştırmacılar vizyon olayının M.S. 32-38 yılları arasında gerçekleştiği tezi üzerinde durmaktadırlar (Turan, 2006: 85). Luka’nın dışında bu olayı bize aktaran olmadığı için vizyon hadisesini objektif bir şekilde değerlendirmek mümkün değildir. Bu yüzden Luka’da bu konuyla ilgili aktarılan bilgilere de ihtiyatla yaklaşılması gerekecektir (Caka, 2009: 19).

Pavlus’un gerçekleştirmiş olduğu misyon yolculuklarının hayatında önemli bir yeri vardır. Bu araştırmanın amacı Pavlus’un misyonerlik faaliyetleri çerçevesinde Konya ve Karaman bölgesindeki kentlere¹ gerçekleştirdiği seyahatleri ve bu seyahatler esnasında gelişen olayların değerlendirilmesidir.

1. Pavlus’un Derbe Kenti Ziyareti

Hıristiyanlık dönemi ve Pavlus’un Derbe ziyaretine geçmeden kentin tarihi gelişiminden bahsetmek daha uygun olacaktır. Günümüzde Derbe (Kerti Höyük) kazı çalışmaları Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıkları Müzeler Genel Müdürlüğü, Karaman Valiliği, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü ile Selçuk Üniversitesi iş birliğinde gerçekleştirilmektedir. 250x150 m. ölçülerinde, 30 m. yüksekliğinde olan Kerti Höyük’te Bronz Çağı, Helenistik, Roma ve Bizans Dönemlerine ait çanak çömlek parçaları bulunmuştur (Şarbak vd., 2015: 130).

Helenistik bir kent olarak kurulan Derbe, M.Ö. 129 yılında Roma hâkimiyetine girmiştir. M.Ö. 36-25 yılları arasında yerel hanedanlıklar tarafından ele geçirilen kent, M.Ö. 25 senesinde tekrar Roma hakimiyetine girer ve yeni oluşturulan Galatya bölgesine dahil edilir (Madrigal, 2014: 15). M.S. 41 Yılında

¹ Derbe (Kerti Höyük), Lystra (Hatunsaray), İconium (Konya)

Antiochus'un Yeniden Krallığı döneminde Derbe'nin Lykanoya bölgesine dahil edildiği bilinmektedir (Ramsay, 1960: 372). 1956'da Kerti höyüğünde bir yazıt keşfedilir. Konya Arkeoloji müzesine kaldırılan bu yazıt M.S. 157 senesine ait olduğu tespit edilir ve Derbe'den bahseder. Böylece Ekinözü yakınlarında ki Kerti höyüğü antik Derbe olarak tespit edilir (Madrigal, 2014: 15). Kentin Roma döneminde kendi sikkelerini darp ettiği bilinmektedir (Pétridès, 1909).

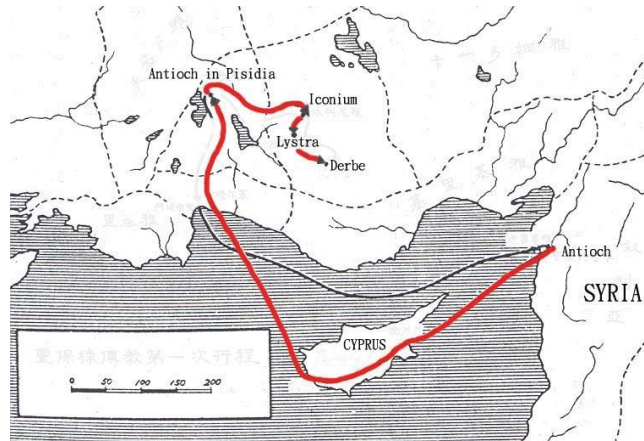
Resim 1: Derbe'de Basılan Bir Roma Sikkesi²

Kaynak: (<http://www.wildwinds.com>)

Bu bilgiler ışığında Derbe kentinin Bronz Çağı'ndan Bizans dönemine kadar yerleşim gördüğü ve günümüzde Karaman İli Ekinözü Köyü yakınlarındaki Kerti Höyük söylenebilir.

Harita 2: Pavlus'un İlk Misyon Seyahati

Kaynak: (<http://eoc.dolf.org.hk/livingev/stpaul.htm#first>)

² Lucius Verus, M.S. 161-169; Ön Yüz: Lucius Verus büstü, Arka Yüz: Elinde aslan postu tutan ayakta duran Herakles

Aziz Pavlus tarafından M.S. 47-49 ve 53 yıllarında üç kez ziyaret edilen Derbe, İncil’de adı geçen tüm Hıristiyanlık dünyası tarafından kutsal kabul edilen bir Piskoposluk Merkezidir (Topal, 2009: 15). Pavlus’un ilk misyon seyahati iki yıldan fazla sürmüştür. Bu Misyon seyahatine Barnabas ile birlikte çıkmıştır. Birlikte Kıbrıs’a, Küçük Asya’ya giderek insanlarla bir araya gelip yeni dini anlatmışlar. Bu seyahatte Derbe’de kilise kurduğu ifade edilmektedir (Aydın, 2000: 74-75). Pavlus’un Derbe’de başarılı faaliyetlerde bulunduğu bilinmektedir. Daha sonra Listra’ya döndüğü, oradan da İkonium’a ve Pisidia Antiokheiası’na geçtikleri bahsedilmektedir (Elçilerin İşleri; 14: 21).

2. Pavlus’un Lystra Kenti Ziyareti

Lystra’nın Hatunsaray’da olduğu, köyün bir mil kuzeyinde, Zoldera (Zoldura) denilen yerde 1880 yılındaki Sternett’in bulduğu bir kitabe ile kesinleşmiştir (Ramsay, 1960: 367). Yüzey araştırmaları sonucu elde edilen bulgulardan İlk Tunç Çağı, M.Ö. 2. bin yıl, Demir Çağı, Helenistik ve Roma Dönemi’ne ait çanak çömlek parçaları toplanmıştır. Pek çok devirde yerleşilmiş bir merkez olduğu anlaşılan bu kentin kuruluşunda zengin su kaynaklarının da etkili olduğu belirtilmektedir (Bahar ve Koçak, 2004: 20).

Resim 2: Sternett’in Bulduğu Lystra Yazılı Kitabı

Kaynak: (Boyacıoğlu, 2013: 268).

Lystra, Augustus'un generallerinden Sulpicius Quirinus'un Amyntas'ı öldüren Homonadlara karşı kazandığı zaferden sonra, M.Ö. 6 yılı dolaylarında kurulmuştur (Kurt, 2015: 6). Augustus döneminde Lystra'nın hem İsaerialılar'a, hem de Homonadlar'a karşı bir ön birlik vazifesi gördüğü ve Roma koloni kenti olduğu bilinmektedir (Ramsay, 1960: 371). Kentin Lykaon kökenli ve asıl adının Colonia Iulia Gemina Felix Lystra olduğu düşünülmektedir (Levick, 1967: 155). Nitekim Lystra'nın "Colonia Julia Felix Germina Lystra" adıyla sikke bastığı bilinmektedir (Vailhé, 1910).

Resim 3: Lystra'da Basılan Bir Roma Koloni Sikkesi³

Kaynak: (<http://www.wildwinds.com>)

Resim 4: Lystra (Zoldura)

Kaynak: (<http://www.tayproject.org>)

Lystra arazisindeki bir köye, Kilistra adı verilmiştir. Lystra'nın 6 mil kuzey batısına düşen bu köy, eski ismini muhafaza etmektedir. Buradaki

³ Augustus, M.S. 14, Ön Yüz: Augustus Büst, Arka Yüz: İki Sığır ve Çiftçi

kayalıklara oyulmuş bir takım kiliseler çok dikkate değer (Ramsay, 1960: 507). Günümüzde Konya Meram ilçesi, Hatunsaray beldesine bağlı Gökyurt köyündedir. Yapılan arkeolojik çalışmalar sonucu Kilistra’da Hellenistik ve Roma çağında (İ.Ö. 2. yy-İ.S. 3. yy) yerleşimin başladığı tespit edilmiştir (<http://www.kulturvarliklari.gov.tr>).

Resim 5: Kilistra (Gökyurt)

Pavlus’un Lystra’ya geldiği sırada bu şehrin halkın da pagan inancı hakimdi. İlk üç yüzyılda Roma’nın yoğun baskıları nedeniyle Lystra kapalı bir kültüre sahipti bu sebeple Roma’nın baskısından kaçan insanlardan bir kısmı Lystra’da yaşamışlardır. Roma’nın Hristiyanlığı kabul etmesiyle Lystra önemli bir dini merkez konumuna gelmiştir (Ulutürk, 2011: 2). Pavlus ile Barnaba’yı İkonium (Konya) ziyaretleri bitiminde Lystra’ya beraber gitmişlerdir. Lystra’ya giden ikili yine faaliyetlerinde başarılı olurlar. Lystra’da ayakları doğuştan sakat, bir adam vardı, hiç yürüyememişti. Adam Pavlus’u dinlemekteydi. Ona dikkatle bakan Pavlus adamın anlatılanlara imanı olduğunu ve iyi edilebileceğini anladı. Ve yüksek sesle, “Ayağa kalk!” dedi. Adam yerinden fırlayıp kalktı, yürümeye başladı. Pavlus’un yaptığını gören kalabalık Lykaonia dilinde, “Tanrılar, insan suretinde aramıza inmiş!” diye bağırdı (Elçilerin İşleri; 16: 2-3). Bu olay sonrasında Halk Barnaba’yı Zeus’a, Pavlus’u de Hermes’e benzetirler. Bilindiği

üzere Zeus, Yunan Tanrılarının baş Tanrı'sıdır. Hermes de Zeus'un habercisi konumunda ve aynı zamanda da Tanrıların en kurnazı ve hırslısı olarak tanımlanmaktadır (Caka, 2009: 29).

Resim 6: Pavlus'un Lystra'da Kötürüm Bir Kişiyi İyileştirmesini Betimleyen

Tablo

Kaynak: (http://www.wga.hu/html_m/d/dujardin/2healing.html)

Fakat Barnabas ile Pavlus bunu duyunca giysilerini yırtıp kalabalığın içine daldılar ve “Efendiler” diye haykırdılar. “Neden böyle şeyler yapıyorsunuz? Biz de sizin gibi zayıflıklar olan insanlarız; bu boş şeyleri bırakıp Tanrı’ya yönelmeniz için iyi haberi bildiriyoruz. O Tanrı ki göğü/ yeri, denizi ve içlerindeki her şeyi yaratandır. Geçmiş devirlerde tüm milletlerin kendi yollarında yürümelerine izin vermişse de, yaptığı iyilikler her zaman Kendisine tanıklık etmiştir.” Gökten yağmurlar yağdırmış/bereketli mevsimler vermiş ve sizi bol bol doyurarak yüreklerinizi sevinçle doldurmuştur.” Pavlus ve Barnaba bu sözleri söyleyerek kalabalığı kendileri için kurban sunmaktan güçlükle alıkoymuşlardır (Elçilerin İşleri; 14: 14-17).

Resim 7: Pavlus'un Lystra Ziyaretini Betimleyen Gravür

(16. yy British Museum; <http://auktion.catawiki.de>)

Pavlus ile Barnaba Lystra'ya geldiğinde burada annesi imanlı bir Yahudi, babası ise Yunanlı olan Timoteos adında bir öğrenciden söz etmektedir. Pavlus Lystra'daki Hristiyanlar tarafından sevilen bu gencin kendisi ile gelmesini istemiştir (Elçilerin İşleri; 14: 8-11). Nitekim Pavlus'un mektupları arasında Timoteus'a yazdığı mektuplar dikkat çekicidir. Çünkü Pavlus kendisi ceza evinde ve idam beklerken salıverilen Timoteus'a, bu mektubu yazmıştır. Bu mektubunda yanlış müjde yayanlara karşı ona güç vermek için öğütte bulunmuş, ona tebliğ görevi yüklemiş ve bu esnada nasıl davranması gerektiğini söylemiştir. Bu arada ondan, fakirlere yardım etmesini ve cemaat önderi olacakları atamada dikkatli olmasını istemiştir. Bu mektubunda inanan kadınları onure etmiş ve onları sade giyinmeye, edepli olmaya çağırmıştır (Timetos'a Mektup; 1: 1-11).

Barnabas'la Pavlus'u insanları ziyaret eden tanrılar sanan Lystra halkı daha sonra Konya'dan gelen Yahudiler'in kışkırtmasıyla Pavlus'u taşla tuttular. Düşmanları onu ölü sandıkları için yeniden kente girebildi ve "ertesi gün Barnabas'la birlikte oradan ayrılıp Derbe'ye gitti" (Elçilerin İşleri; 14: 19-20). Renan (1869) bu olayı şu şekilde ifade etmektedir; "*Yahudiler arasında yeni dinin yayılmasının şayiası, Iconium ve Pisidia Antiokheiası'nda hemen yayıldı ve bu iki*

şehirde yaşayan yahudilerinin öfkesine neden oldu. Yahudiler, isyan çıkartmak için Lystra'ya özel görevliler gönderdi. Fanatikler Paul'u alıp şehrin dışına götürdü ve onları taş yağmuruna tutup ölüme terkettiler. Paul'un müritleri, onun yardımına geldiler; yaraları ciddi olmayan Paul muhtemelen geceleyin şehre girdi ve ertesi gün Aziz Barnaba ile Derbe'ye doğru yola koyuldular.” (Boyacıoğlu, 2013: 272).

Kommagene kralı Antiokos'un yönetimi altında olduğu için Pavlus Derbe'de kendisini kovalayanlardan güvenlikteydi. Bir olasılıkla Pavlos'un Galatyalılar'a yazarken değindiği “Sevinç Getirici Haber'i sizlere ilk gelişimde bedensel hastalığım nedeniyle müjdelemiştim” olayı Listra'da aldığı yaraların iyileşmesi için Derbe'de uzunca bir süre kalmasıyla ilgiliydi (Galatyalılar'a Mektup; 4:13-16). Pavlus “Suriye ve Kilikya'dan geçerek kilise topluluklarını” destekledikten sonra “Derbe ile Listra'ya uğradı” (Elçilerin İşleri; 15: 41, 16:1). Pavlus M.S. 49-52 yıllarında yaptığı ikinci yolcuğunda da Lystra'ya gelmiştir. Buraya gelerek daha önce iman edenlerin ne durumda olduklarını görmek istemiştir. İnananları imanlarında sebatla ve sabırla ve çektikleri sıkıntıyla Cennete gideceklerini söyleyerek onları teşvik etmiştir (Renan, 1869: 54'den, aktaran; Boyacıoğlu, 2013: 273).

3. Pavlus'un İconium Kenti Ziyareti

Anadolu'nun bu önemli kentinin eski adı İconium idi. Bu çok eski kentin Hititler tarafından kurulduğu sanılıyor. Daha sonra Frigyalılar'a ait olup Kaşania adını taşırdı. Bir ara Likaonia yönetimine geçtikten sonra Galatya krallığının egemenliği altına getirildi. Kısa bir süre sonra Roma İmparatorluğu'nun Galatya eyaletinde yer aldı (Harbottle, 2005: 480). Klasik çağlarda Konya, Roma İmparatorluğu'nun sömürgesi olarak, Romalı valiler tarafından yönetilmiş, yerli halk Roma egemenliği altında yüzyıllar boyunca kalmış, Roma İmparatorluğu'nun parçalanması ve Doğu Roma'nın Bizans ismiyle siyasal alanda

boy göstermesiyle Konya bir garnizon aracılığı ile yüzyıllar boyunca idare edilmiştir (Ulutürk, 2011: 1).

Daha öncede belirtildiği gibi Pavlus yaklaşık iki yıl süren ilk seyahatine 45-47 yılları arasında çıkmış ve beraberinde Barnabas'da getirmiştir. Perga'dan geçerek *Pisidia Antiokheiası'na* (Yalvaç) geldiler. Pavlus burada, Yahudi olanlara ve olanlarla birlikte tanrıdan korkanların da bulunduğu havrada konuştu. Konuşmasının ardından ertesi günü de tekrar gelerek kendilerine konuşmasını istediler. Yahudilerden ve dindar muhtedilerden (proselyt) birçok kişi peşlerinden gitti. Pavlus ve Barnaba onları imanlarında sabit olmaya teşvik ettiler. Bir sonraki gün, havraya geldiklerinde Yahudilerin bu sefer onlara karşı tavır aldıklarını görünce, Pavlus ve Barnaba, bu davranışları yüzünden artık bundan sonra Yahudilere değil, Yahudi olmayanlara gideceklerini söylediler. Pavlus ve Barnaba, buradan ayrılarak İconium'a (Konya) gittiler (Elçilerin İşleri; 13/14: 42-52).

Barnabas ile ayrılmadan yaptıkları Konya'daki tebliğ esnasında birçok insanın Yahudilik ve putperestlikten, yeni dine dönmelerine sebep oldukları için çoğunluğu oluşturan Yahudilerce kovalanmışlardır (Elçilerin İşleri; 14: 1-28). Görünüşe bakılırsa İconium'daki kilise cemaati sıkıntılar ve zulümler içersinde ortaya çıkmış birçok dindar Yahudi tarafından tepki toplamışlar, fakat kilise cemaati büyümüştür. Komşu kent Lystra'da (Hatunsaray) evlerde toplanan küçük cemaat zaman zaman daha büyük bir cemaate sahip olan İconium'daki (Konya) kardeşlerini de ziyaret etti (Madrigal, 2014: 16). İlk yolculuğun sonlarına doğru Pavlus ve Barnaba tekrar Konya'dan geçtiler: "*Tanrı'nın Egemenliği'ne, birçok sıkıntıdan geçerek girmemiz gerekir*". İmanlılar için her kilisede ihtiyarlar seçtiler. "*Dua ve oruçla onları, inandıkları Rab'be emanet ettiler*" (Elçilerin İşleri; 14: 22-23). Daha sonra, ikinci ve üçüncü yolculuğunda Pavlus buradaki cemaati ziyaret edip teşvik etmiş ve böylece cemaatin sağlam temellerini pekiştirmiştir.

4. İconium'lu Azize Thekla Efsanesi

Kaynaklarda Konya doğumlu olduğu zikredilen Hristiyanlığın ilk kadın şehidi kabul edilen Azize Thecla, Pavlus'un Konya ziyaretinde Hristiyanlığı seçmiştir (Ulutürk, 2011: 2). Paulus Hristiyanlığı yaymak için gittiği Yalvaç'ta ateşli konuşmaları nedeni ile Yahudiler ve putperestler tarafından şehirden kovulunca Konya'ya doğru çıkar. Konya'da inananlar Paulus'u karşılayıp onu Konya Hristiyanlarının toplanma yeri olan bir eve götürdüler. Yemek sonunda Paulus vaaza başladı. Evin penceresinden dar sokağa taşan söylevin çekiciliği evin karşı komşusu Bakire Thekla'yı etkilemişti. Pencerenin önünden üç gün üç gece ayrılmadı. Bu durum Thekla'nın annesini ve nişanlısını endişelendirdi. Sonunda Thekla'nın nişanlısının sabrı tükendi ve "Sen Konya şehrini ve nişanlımı iğfal ettin" diyerek Paulus'u ihbar edip yakalattı. Paulus, yargıç huzurunda savunmasını yaptı. Ne var ki daha sonra ikinci kez ifadesi alınmak üzere zindana atıldı (Özkan, 2017).

Azize, Pavlos'a verilen cezayı öğrendiğinde hemen hapse giderek bekçilere altın ve pahalı eşyalar vererek Pavlos'a ulaşmayı başardı. Azize kimliğini açıkladıktan sonra Pavlos'tan onu Mesih İsa hakkında eğitmesini istedi. Aradan saatler geçmeden Tamiris eşinin hapishanede Pavlos'un yanında olduğunu öğrendi. Hemen yargıca giderek olanları anlattı. Bunun üzerine yargıç ikisini yargılamak için yanına çağırdı ancak yargıç herhangi bir suç bulamadığından onları cezalandırmadı. Bunun üzerine Tamiris'in toplamış olduğu halk ayaklanarak cezalandırılmalarını istedi. Azizenin annesi nefret içerisinde: "Tekla'nın etrafındaki bütün kadınlar örnek alsınlar ve kocalarını terk etmemeyi öğrensinler!" Dedi (<http://www.ortodokslartoplulugu.org>).

Halktan korkan efendi azizenin yakılmasını emrettikten sonra Pavlos'un kamçılarla dövülmesini ve daha sonra şehirden kovulmasını emretti. Thekla değneklerle dövülüp bırakılan Paulus'u gördü. Kentin genç kız ve erkekleri tarafından getirilen çalılar istif edilirken aslında yumuşak bir insan olan yargıç,

Thekla'nın güçlülüğü karşısında gözyaşlarını tutamadı. Thekla çırlıçıplak soyulup çalı yığınının üzerine çıkarıldı. Şaşırtıcı bir güzelliği vardı. Yığın ateşe verildiği sırada Tanrı'nın mucizesi gerçekleşti. Gün ortasında hava karardı. Korkunç şimşek ve gök gürültüleriyle yer sarsıldı. Aniden başlayan sağanak ve dolu ateşi söndürdü. Sel suları sirki bastı. Boğulanlar oldu. Thekla kurtulmuştu (Özkan, 2017).

Pavlus'un yine Thecla'nın ateşten kurtulması için Tanrının merhametini yalvardığı bir sırada genç kız mezarın önüne gelir. Mezarın içinde yasayan küçük grup büyük bir sevinç duyar. Beş somun ekmekleri biraz sebzeleri ve suları vardır. Thecla ise, Pavlus'a artık onun yanından ayrılmayacağını, saçlarını kesip onun peşinde dolaşacağını söylemesi üzerine Pavlus şiddetle karşı koyar: “Zaman kötü ve sen güzelsin, senin başına birinciden daha beter bir sınamanın daha gelmesinden ve azminin kırılmasından korkarım” demesi üzerine genç kız kendisinin sadece vaftiz edilmesini ister. Pavlus bunun da zamanı geleceğini bildirir. Onesiphoros'u bütün ailesi ile tekrar Konya'ya yolladıktan sonra Pavlus yanında Thecla ile Pisidia Antiokheiası'na (Yalvaç) gider (Eyice, 1957: 4). Hikayenin devamında Thecla'nın orada hayvanların önüne atılmak suretiyle öldürülmek istenmesi, mucize eseri kurtulması, Konya'ya döndükten sonra Seleukia'ya (Silifke) gidişi ve Hristiyanlığı yaymasından uzun uzadıya söz edilir. Kimi rivayetlere göre ise Thecla Antakya'da 90 yaşında ölür. Yortusu Katolik kiliselerince 23 Eylül, Ortodoks kiliselerince 24 Eylül'de anılmaktadır (Ulutürk, 2011: 7).

5. Konya Merkezdeki Kiliseler

Konya il merkezinde biri günümüzde hala ibadete açık olan ve bir tanesi de yıkılan iki kilise bilinmektedir. Çevre bölgeleri Silile, Meram vd. çok daha fazla kilisenin varlığı bilinmekle birlikte sadece iki kiliseden bahsedilecektir.

5.1. Saint Paul Kilisesi

Öncelikle kilisenin Türkçe adı Aziz Pavlus Kilisesi'dir. Kilisenin kendisi de 3 dildeki broşürünün Türkçe kısmında bu ismi kullanıyor. Şu an bir İtalyan kilisesi olsa da ilk olarak bir Fransız kilisesi olarak açılmıştır. Kilisede dağıtılan broşürün Türkçe kısmında “Bu kilise 1910 burada uzun yıllar boyunca çalışmış olan Fransız teknisyen ailelerine dini yardım ve desteği veren Assomptionistes Rahipleri tarafından inşa edilmiştir” ifadesi bulunmaktadır. İngilizce kısımda ise kilisenin yapılış sebebi olan Fransız ailelerden bahsedilirken “teknisyen” ifadesi kullanılmıyor. Onun yerine sadece “bölgede uzun yıllardır çalışan Fransız ailelerine dini yardım ve destek vermek için gelen Assomptionistes Rahipleri tarafından 1910 yılında inşa edilmiştir” ifadesi yer alır. Kilise gerçekten de Assomptionistes Rahipleri tarafından 1910 yılında inşa edilmiştir. Fransız-Gotik stilindeki güzel cephesiyle bu kilise, Aziz Pavlus’un geçtiği yöreleri görmek isteyen yolcu gruplarını konuk etmektedir.

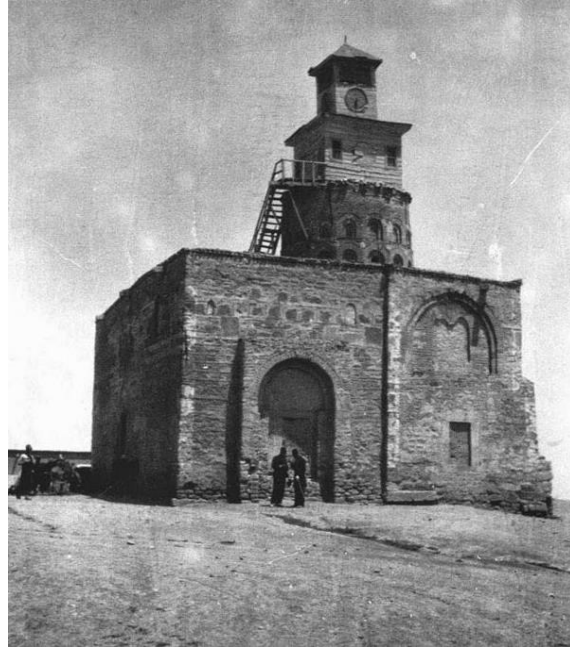
Resim 8: Saint Paul Kilisesi

5.2. Amphilokios Kilisesi

Konya'nın ortasında Alâeddin tepesi olarak adlandırılan höyüğün üstünde bulunuyordu. Yapı çeşitli yayınlara Amphilokios Kilisesi, Eflâtun Rasathânesi, Saat Kulesi gibi adlarla da geçmiştir. Tesbit edilebildiği kadarıyla bu kiliseden ilk bahseden kişi Ebü'l-Hasan Ali b. Ebû Bekir el-Herevî'dir (ö. 611/1214-15). Herevî, çağının başlıca ziyaret yerleri hakkında bilgi verdiği Kitâbü'z-Ziyârât adlı eserinde buradan, "Konya şehrinde büyük caminin yanındaki kilisede hakim Eflâtun'un mezarı vardır" diye bahsetmiştir (Eyice, 1994: 477).

Resim 9: Amphilokios Kilisesi

Kaynak: Gertrude Bell and William Ramsay, *The Thousand and One Churches*, Hodder and Stoughton, 1909, pp.403-406

Gertrude Bell and William Ramsay'in birlikte yayınladıkları, *The Thousand and One Churches* adlı kitabın 403 ve 406'ncı sayfalarında Eflatun Mescidi'nin resimleri Saint Amphilochius adı altında yayınlanmıştır. Bell'in adına oluşturulan projede de bu resimler taranarak internet sitesine atılmıştır. Bu resimlerin sanat tarihçileri ve kentin tarihi dokusunu yeniden inşasını düşünen

idareciler için çok büyük bir değeri vardır. Bizans döneminde Sen Afilokis Klisesi olarak Hristiyanlara hizmet veren daha sonra da Selçuklu ve Osmanlılar zamanında Eflatun Camii adıyla Müslümanlara hizmet veren ve 1877 yılında tepesine konulan bir saatle saat kulesi haline getirilip insanlığa hizmet veren Alaattin Tepesi'deki bu yapı 1921 yılında yıktırılmış ve günümüze sadece Bell gibi araştırmacıların ve seyyahların fotoğrafları kalmıştır (İpçioğlu, 2009: 251).

SONUÇ

Hristiyanlık dünyasında en fazla bilinen dini karakterler arasında hiç kuşkusuz Pavlus yer almaktadır. Erken dönem Hristiyan misyonerler arasında en bilinen ve en etkilisi olarak kabul edilen Pavlus'un doğum yeri günümüz Türkiye'sinde Tarsus ilçesidir. Pavlus Hristiyanlığın Kudüs'ten Anadolu'ya buradan da Avrupa'nın içlerine yayılmasında en büyük paya sahiptir. Çünkü günümüzde en modern ulaşım araçlarıyla bile uzun zaman alan yolları, karşılaştığı birçok zorluğa rağmen takip etmekten vazgeçmemiş, Hz. İsa'nın öğretilerini gece gündüz demeden korkusuzca yaymış, Roma'nın aşırı tepkisine ve sonunda ölüme gidecek kaderini bilmesine rağmen yolunu terk etmemiştir.

Pavlus misyon faaliyetleri kapsamında oldukça fazla yer gezmiştir. Farklı ülkelere yolculuklar yapmışsa da kuşkusuz en çok vakit geçirdiği ve öğretilerini yaydığı, neredeyse tamamını dolaştığı yer Anadolu topraklarıdır. Farklı bir ifadeyle Pavlus'un seyahatleri çerçevesinde en uzun süre ve en fazla seyahatleri Türkiye sınırlarında yer alan antik kentlere gerçekleştirmiştir. Bu kentlerden Derbe (Kerti Höyük), Lystra (Hatunsaray), İconium (Konya) günümüz Konya ve Karaman illerinin yer aldığı bölgededir. Pavlus ilk seyahatinde Barnaba ile birlikte Pisidia Antiokheiası'na (Yalvaç) kadar gelmiş bu kentte vaazlar vererek Hristiyanlığı yaymaya başlamıştır. Buradan sonra İconium'a geçen Pavlus ve Barnaba İconium'daki ve Pisidia Antiokheiası'ndaki kendisine karşı olan Yahudiler sebebiyle İconium'dan kovulmuşlardır.

İconium'dan Lystra'ya geçen Pavlus ve Barnaba burada önemli başarı sağlamışlardır. Fakat burada da kendilerine karşı ayaklanan Yahudiler tarafından dövölüp şehrin dışına atılmışlardır. Pavlus ve Barnaba bu olaylar sonrasında Lystra'dan Derbe'ye geçmişlerdir. Bu şehirde de önemli faaliyetlerde bulunan ikili gezdikleri bu kentlerde kiliselerin açılmasını sağlamışlardır. Sonraki seyahatlerinde de uğradıkları bu şehirler Roma döneminde önemli garnizon şehirler iken Bizans dönemin de önemli dini merkezler olmuşlardır.

KAYNAKÇA

- Aydın Fuat, *Pavlus ve Din Anlayışının Yansımaları*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, 2000
- Aydın Mahmut, Hıristiyanlık, *Yaşayan Dünya Dinleri*, Ed. Şinasi Gündüz, DİB Yayınları, Ankara, 2007
- Bahar Hasan ve Koçak Özdemir, *Eskiçağ Konya Araştırmaları 2*, Kömen Yayınları, Konya, 2004
- Boyacıoğlu Fuat, Ernest Renan'ın Hıristiyanlığın Kökenleri 3: Aziz Paul/Pavlus İsimli Kitabında Lystra/Hatunsaray, *The Journal of Academic Social Science Studies*, Cilt:6, Sayı:6, 2013
- Caka Eduart, *Pavlus'un Mektupları*, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa, 2009
- Doğan Bilal, *Hıristiyanlıkta Asli Günah Doktrini (Pavlus- Pelagius Örneği)*, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Bursa, 2008
- Eyice Semavi, Aya Thecla Efsanesi ve Sanat Tarihinde Aya Thecla, *Konya Anıt Dergisi*, Sayı: 21-22, 1957

- Eyice Semavi, Eflatun Mescidi, *İslam Ansiklopedisi*, Cilt:10, Türk Diyanet Vakfı, Ankara, 1994
- Harbottle Rod, *Kutsal Kitap Yerler Sözlüğü*, İstanbul, 2005
- İpçioğlu Mehmet, Gertrude Bell'in Anılarında Konya, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı:21, 2009
- Kahraman Aslı, 1912–1925 Yılları Arasında Sebilürreşad Dergisi 'nde Yayınlanan Hristiyanlıkla İlgili Makaleler ve Tahlilleri, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adana, 2009
- Kurt Mehmet, Antik Lykaonia'da Yönetim ve Şehirleşme, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 28, 2015
- Kutsal Kitap, Türkçe Metin, Yeni Dünya Çeviri, 2011
- Levick Barbara, *Roman Colonies In Southern Asia Minor*, Oxford At the Clarendon Pres, Oxford, 1967
- Madrigal Marc, Birinci Yüzyıl Anadolu Kiliseleri, Kutsal Kitap ve Arkeoloji, 2014, 15
- Özkan Şahin (2017). Aya Thekla Söylencesi, http://oodegr.co/tourkika/synaksaristis/thekla_agia1.htm
- Ramsay W. M., *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası*, Çev: Mihri Pektaş, Milli Eğitim Bakanlığı Yayını, İstanbul, 1960
- Sarıkcıoğlu Ekrem, *Başlangıçtan Günümüze Dinler Tarihi*, Fakülte Kitabevi, Isparta 2004

Şarbak Ayşegül, Çırak Asuman ve Çırak M. Tolga, Kerti (DERBE) Höyük 2013 Kazılarında Elde Edilen İnsan İskelet Kalıntılarının Paleoantropolojik Analizi, 30. Arkeometri Sonuçları Toplantısı, 02-06 Haziran 2014, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara, 2015

Topal Cengiz, *Karaman Kültür Envanteri*, Karaman Valiliği, Karaman, 2009

Turan Süleyman, *Misyonerliğin Kurucusu Pavlus*, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul 2006

Ulutürk Muammer, Lystra'da İlk Hristiyanlar ve Lystra'nın Hristiyanlıktaki Yeri, *Uluslararası Hatunsaray (Lystra) ve Çevresi, Tarih, Kültür ve Turizm Sempozyumu*, Konya, 02-04 Ekim 2011

Witherup Ronald D., Pavlus Hakkında On Soru On Cevap, Çev: Süleyman Turan, *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, Cilt: IV, Sayı: IV, 2004

<http://www.ortodokslartoplulugu.org/azizlerimiz-hayat-hikayeleri/azize-thekla/>
(Erişim: 05.02.2016)

<http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,43869/konya---kilistra.html> (Erişim: 05.02.2016)

http://www.wga.hu/html_m/d/dujardin/2healing.html (Erişim: 05.02.2016)

<http://eoc.dolf.org.hk/livingev/stpaul.htm#first> (Erişim: 05.02.2016)

<http://www.tayproject.org> (Erişim: 05.02.2016)

<http://auktion.catawiki.de> (Erişim: 05.02.2016)